

Position Paper Hoorzitting afschaffing dividendbelasting 14 december 2017

Prof. dr. J.W. Bellingwout

hoogleraar Belastingrecht, Vrije Universiteit Amsterdam

advocaat/belastingadviseur, Meijburg & Co

Mijn colleges Vennootschapsbelasting begin ik elk jaar met de uitleg dat de Vpb geen eigen rechtsgrond heeft: als belastingheffing van het MKB is het een gatenstopper om lekkage in box 1 van de IB - ten aanzien van eenmanszaak en familiebedrijven - te voorkomen¹.

De Vpb-heffing van MNE's heeft in het geheel geen rechtsgrond en steunt vooral op psychologie van de belastingbetaler: een "zij niet en ik wel", zou de belastingmoraal van de burgers en het MKB teveel ondermijnen.²

Vanuit de opbrengst gezien is de Vpb een relatief kleine belasting - en de dividendbelasting daarvan weer een fractie. Veel belangrijker dan deze belastingen is de scheppende kracht van MNE's vwb werkgelegenheid en innovatie. Dat is wat onze economie verder brengt.

De huidige winstbelastingssystemen zijn aan het einde van hun levenscyclus. Het OESO BEPS project is een laatste stuip trekking. De BEPS actiepunten doen niets aan het onderliggende probleem dat de nationale Vpb-stelsels 100 jaar geleden zijn opgekomen om binnen de landsgrenzen te functioneren, maar dat zij ongeschikt zijn voor een geglobaliseerde economie. Het recente rumour rondom de 'GAFA tax' - ingegeven door het onvermogen van de huidige systemen om bronlanden te laten delen in de winsten van buitenlandse internet platforms - illustreert dat we dringend toe zijn aan nieuwe concepten.

De dividendbelasting is ook zo'n relikwie uit het verleden. Evenals de Vpb geschoeid op een economie die 100 jaar terug ophield bij de landsgrenzen en met als voornaamste wezenskenmerk het zijn van voorheffing op (met name) de inkomstenbelasting van ingezetenen.³ Als voorheffing inmiddels volstrekt achterhaald: dividend maakt geen deel meer uit van het inkomen in Box 3. Daarentegen heffen wij alleen nog dividendbelasting als eindheffing van buitenlandse aandeelhouders, iets waarvoor de dividendbelasting niet is bedoeld.

We hebben dus een systeem waarin we Vpb heffen zonder duidelijke rechtsgrond en op basis van verouderde concepten die niet meer aansluiten op de huidige globale economie. Daar bovenop stapelen wij een economisch dubbele heffing waarin we buitenlandse aandeelhouders belasten zonder dat we kunnen uitleggen waarom. In mijn proefschrift ruim 20 jaar geleden heb ik (in

¹ Dit wordt nog eens bevestigd door het subtiele spel van het 'globaal evenwicht' waarin al jarenlang het Vpb-tarief tezamen met het box 2 tarief van de aandeelhouder wordt afgestemd op het box 1 tarief in de IB voor ondernemers. Ook in het recente regeerakkoord wordt dit spel gespeeld, door verlaging van het Vpb-tarief met een verhoging van het box 2 tarief te combineren.

² De OESO wijst hier op in haar allereerste BEPS rapport: OECD (2013), Addressing Base Erosion and Profit Shifting, blz 8.

³ Destijds: gemakkelijk uit een oogpunt van controle en een versnelde afdracht, gunstig voor de schatkist en zonder risico op wanbetaling door de belastingplichtige aandeelhouder.

navolging van anderen) geconstateerd dat de dividendbelasting niets meer is dan een tolheffing op het doorstromen van winsten via Nederland.⁴

Inmiddels werkt deze dividendbelasting behoorlijk verstorend. De vele duizenden procedures die op onze rechterlijke macht af komen vormen een stille getuige. HR 3 maart 2017 illustreert dit schrikbeeld aan de hand van de wanhoopskreet van de Rechtbank Zeeland-West-Brabant. Aan die procedures kleefde een aanzienlijk financieel belang dat alleen maar grof geschat kan worden⁵ en dat in een conservatieve benadering oploopt tot de helft of meer (exclusief rente) van de huidige netto opbrengst van 1.4 miljard. Als deze zaken worden gewonnen door de buitenlandse aandeelhouders, eindigt de dividendbelasting als 'bleeder' voor de Nederlandse schatkist. Tegelijkertijd geven deze procedures een indicatie van het enorme bedrag aan dividendbelasting dat kennelijk niet verrekenbaar is in het buitenland bij de aandeelhouder zelf. Anders zou er immers geen grond zijn om te procederen in Nederland. De afschaffing als 'cadeautje aan het buitenland' berust op een mythe.

Met deze verstorende heffing maakt Nederland zich onaantrekkelijk. Waarom zou een buitenlandse aandeelhouder in een Nederlandse onderneming investeren als hij met een investering elders 15% dividendbelasting bespaart? Zou u als burger uw geld op een bankrekening willen zetten waar een grotendeels niet-verrekenbare bronheffing van 15% op de rente drukt? Zou u als MNE zich in Nederland willen vestigen met die beperking in de toegang tot de kapitaalmarkt, en in de wetenschap van administratieve lasten die eenvoudig kunnen worden vermeden door vestiging elders?

Met de Brexit en de protectionistische 'America first' belastinghervormingen van Trump staat ons fiscale vestigingsklimaat onder grote druk. Het is erop of eronder. Werkgelegenheid en innovatieve kracht is voor onze economie vele malen belangrijker dan de 1.4 miljard die nu ter discussie staat, en waarvan de houdbaarheid in EU-verband hoogst onzeker is.

We hebben geen keus, afschaffing van de dividendbelasting is dringend gewenst. Ter behoud van ons vestigingsklimaat en daarmee ter behoud van onze welvaart en werkgelegenheid. Voor iedereen.

Nederland doorstroomland is voorbij. De juridische ('papieren') realiteit is niet meer geschikt als basis voor belastingheffing. Anno 2017 gaat het om 'onshoring' waarbij de operationele aanwending van kapitaal en mensen van vlees en bloed ('substance') samenkomen in één vestigingsland. Nederland moet zichzelf opnieuw uitvinden om in deze nieuwe wereld een aantrekkelijk vestigingsland te zijn en zich te meten met landen als Engeland.

Bij zo'n transitie past afscheid nemen van het oude en de stap voorwaarts naar het nieuwe. Die transitie van achterhaalde heffing uit een ver verleden, naar afschaffing van de dividendbelasting in combinatie met een modern, gericht slot op de deur voor ongewenste situaties, is het keerpunt waar wij nu voor staan en wat Nederland in mijn stellige overtuiging verder zal brengen.

⁴ Met belastingheffing waar de waarde wordt gecreëerd heeft de dividendbelasting niets van doen: wij heffen ook over winst die wordt gegenereerd door een achterkleindochter in Honolulu als die winst via een Nederlandse vennootschap naar de aandeelhouder stroomt.

⁵ Dit arrest alleen al betreft een belang van ruim EUR 600.000 over een periode van 5 jaar (excl. rente).